

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-45>

УДК 657:347.7

МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ЗАГРОЗИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ ТА ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЗМІНУ ЇЇ РІВНЯ

METHODS OF ANALYSIS OF THE THREAT OF BUSINESS BANKRUPTCY AND FACTORS OF INFLUENCE ON A CHANGE IN ITS LEVEL

Вінтоняк Адріана Андріївна
студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8167-1663>

Чубай Володимир Миколайович

кандидат економічних наук, професор кафедри,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1641-1085>

Vintoniak Adriana, Chubai Volodymyr
Lviv Polytechnic National University

Стаття присвячена актуальним питанням аналізу загрози банкрутства підприємств. У ній проаналізовано різні визначення поняття «банкрутство», наведені у вітчизняній та зарубіжній літературі. Проаналізовано найпоширеніші методики визначення рівня загрози банкрутства підприємств. Різні методики містять свій набір інструментів, серед яких найпоширенішими є комплексні показники на основі фінансових коефіцієнтів. Проаналізовано переваги і недоліки різних вітчизняних і зарубіжних моделей діагностики ймовірності загрози неплатоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності. Визначено і систематизовано внутрішні та зовнішні чинники впливу на зміну рівня загрози банкрутства підприємства.

Ключові слова: загроза банкрутства, методики аналізу, зовнішні та внутрішні чинники, аналіз фінансового стану підприємства.

Different methods of analyzing the threat of bankruptcy are analyzed, each of which contains its own set of tools, including financial management methods, such as SWOT analysis, ABC analysis, benchmarking; study of financial ratios, which include the four most important groups of indicators: liquidity and solvency; business activity; financial stability; profitability. The main models of forecasting the financial state of enterprises from the point of view of the probability of bankruptcy are also considered. The practice of using domestic (O. O. Tereshchenko and A. V. Matviychuk) and foreign (Altman, Lees, Gordon L. V. Springate, R. Tuffler and G. Tischau and J. Fulmer) models for diagnosing the probability of the threat of insolvency of a sub- objects of entrepreneurial activity with the determination of their advantages and disadvantages. Algorithms for calculating these bankruptcy threat analysis models and their normative values are provided. Each of these techniques has a number of advantages and limitations and can be used either alone or in combination with others to achieve the best results. The external (economic, political-legal, market, scientific-technical, natural-social) and internal (organizational, financial, technical-technological) factors influencing the growth of the level of the threat of bankruptcy of enterprises in Ukraine and various foreign countries have been identified and systematized. Understanding these factors can help identify and avoid signs of insolvency of business entities. In particular, the article draws attention to the need for constant monitoring of the company's financial condition and response to potentially negative trends.

Keywords: threat of bankruptcy, methods of analysis, external and internal factors, analysis of the financial state of the enterprise.

Постановка проблеми. Банкрутство підприємств є серйозною та актуальною проблемою в сучасному економічному серед-

овищі. Помилки у виборі стратегії розвитку підприємства, погіршення економічних умов та ринкові зміни можуть призвести до фінан-

сових труднощів і, зрештою, до банкрутства суб'єктів господарювання. Розуміння чинників, які призводять до неплатоспроможності, застосування ефективних методик виявлення цієї проблеми і реагування на її результати є ключовим завданням для забезпечення стійкості бізнесу в складних економічних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичної та практичної сутності аналізу загрози банкрутства підприємств займалися багато вітчизняних: Нескородева І. І., Грачова О. О. [1], Терещенко О. О. [2], Сейсебаєва Н. Г., Топчанюк О. В. [3], Чухраєва Н. М. [4], Сич О. А., Калічак І. І. [5], і зарубіжних науковців: Альтман Е., Ліс Р., Спрінгейт Г., Таффлер Р., Тішоу Г. та інші [6–8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що існує значна кількість наукових праць, присвячених різним аспектам дослідження рівня неплатоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності, далі залишається багато недоліків в методиках оцінювання та прогнозування загрози банкрутства підприємств. Крім того потребують систематизації внутрішні й зовнішні чинники, які впливають на зміну рівня цієї загрози.

Формування цілей статті. Цілями цієї статті є аналіз причин та чинників, які призводять до банкрутства підприємств, а також дослідження різноманітних аспектів банкрутства для формування чіткого уявлення про те, які фактори впливають на фінансову стійкість підприємств, і які інструменти можуть бути використані для вчасного виявлення ризиків банкрутства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз загрози банкрутства [9–11] підприємства є важливим етапом стратегічного управління, спрямованим на своєчасне виявлення потенційних проблем та вжиття заходів для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Існує багато методик аналізу цієї загрози, які охоплюють різні фінансово-економічні та управлінські аспекти. Для попередження банкрутства підприємств потрібно систематично здійснювати діагностику їх фінансового стану — процес дослідження фінансового стану підприємства та основних результатів його фінансово-господарської діяльності [12].

Банкрутство підприємства це складний, багатофакторний процес, який може бути спровокований різними причинами. Саме тому для оцінювання загрози банкрутства підприємства застосовують різні методики,

кожна з яких містить свій набір інструментів (рис. 1) [13].

Для діагностики банкрутства аналітики досліджують певні групи показників, які називаються «кризовими полями». Ці «поля» дають уявлення про те, чи може підприємство стати неплатоспроможним. До таких показників, зокрема, можна віднести ліквідність активів, структуру капіталу та строки погашення фінансових зобов'язань. Іншими словами, діагностика передбачає постійний моніторинг змін чітко визначеного комплексу фінансових показників підприємств.

Розрізняють експрес-діагностику та базову (фундаментальну) діагностику загрози банкрутства підприємств [14]. Під час експрес-діагностики показники розраховують, зазвичай, виключно на основі публічної фінансової звітності та іншої загальнодоступної інформації. Ці показники можуть розраховувати потенційні інвестори, кредитори, бізнес-партнери тощо. А ось базова діагностика проводиться власними експертами підприємства та вимагає, зокрема, й даних управлінського обліку та відповідних внутрішніх звітів.

Виходячи з функціонального позиціонування, розглянемо чотири найважливіші групи показників: ліквідності та платоспроможності; ділової активності; фінансової стійкості; рентабельності [15]. Аналіз загрози банкрутства підприємства на основі дослідження фінансових коефіцієнтів в розрізі чотирьох вищенаведених груп має ряд переваг:

- простота та доступність — аналіз не вимагає складних математичних розрахунків або використання спеціалізованого програмного забезпечення;
- інформативність — кожен набір показників характеризує певний аспект фінансового стану підприємства;
- універсальність — можна використовувати для оцінки фінансового стану компаній різного розміру та галузі.

Недоліками ж є суб'єктивність — оцінка залежить від вибору показників, які входять у відповідну групу, і від встановлених їх нормативних значень. При цьому необхідно використовувати не лише статичні показники, а й аналізувати динаміку їх зміни. Це дасть змогу виявити тенденції зміни фінансового стану підприємств та вчасно вжити заходів для його покращення. Крім різних груп фінансових коефіцієнтів, у світовій практиці для ранньої діагностики кризових явищ на підприємстві використовуються також спеціальні зведені (тестові) індикатори загрози банкрутства.

Рис. 1. Інструменти аналізу загрози банкрутства підприємства

Джерело: сформовано авторами

Для визначення комплексного показника ймовірності банкрутства, зокрема використовується метод дискримінантного аналізу. Підхід базується на емпіричних дослідженнях діяльності великої кількості підприємств, частина з яких збанкрутувала, а частина успішно працювала в ринковому середовищі. У зарубіжній практиці існує багато моделей визначення Z-розрахунку рівня загрози банкрутства [16].

Модель Альтмана є однією з найпопулярніших моделей діагностики ймовірності неплатоспроможності підприємства на основі аналізу п'яти факторів і може бути застосована до українських компаній, акції яких зазвичай не перебувають у вільному обігу на фінансових біржах. Підхід Альтмана, заснований на багатовимірному дискримінантному аналізі, отримав подальший розвиток в роботах інших дослідників. Однак модель Альтмана та інші схожі не знайшли широкого застосування в реаліях української економіки. Це пов'язано й з тим, що інформація з фінансової звітності підприємств часто є недостовірною.

Модель Ліса акцентує увагу на рентабельності активів та показниках фінансової стійкості. Перевагами моделі є простота обчислень, інтерпретацій результатів, доступність необхідних даних, а недоліками – модель не адаптована для українських підприємств,

адже була розроблена для Великобританії. Також модель показує дещо завищені результати, оскільки на значення показника Z сильно впливає прибуток від операційної діяльності без врахування рівня оподаткування та витрат фінансової діяльності, зокрема відсотків за кредитами [18].

Спрінгейт розробив цілісний показник для оцінки ймовірності банкрутства компанії. Модель була створена Гордоном Л. Спрінгейтом в Університеті Саймона Фрейзера з використанням методу покрокового дискримінантного аналізу, розробленого Едвардом Альтманом. Під час розробки моделі з 19 фінансових коефіцієнтів, які вважалися найкращими, в остаточній версії залишилися лише чотири. Точність моделі, на думку її розробника, дуже висока і становить 92,5% [19].

Моделі Альтмана, Ліса та Спрінгейта оцінюють ймовірність банкрутства фірми на основі її ділової активності, фінансової стійкості та прибутковості.

Модель Дж. Фулмера базується на даних 60 компаній – 30 успішних і 30 збанкрутилих. Середній розмір сукупних активів компаній, відібраних Фулмером, становить 445 тис. доларів США. Перша версія моделі включала 40 коефіцієнтів. Модель правильно передбачала 98% випадків на рік вперед і 81% на два роки вперед [20].

Після публікації моделі Альтмана широкого розповсюдження набули методи оцінювання ймовірності банкрутства підприємства, засновані на дискримінантному аналізі, і одним з прикладів є модель Таффлера. Відмінності між моделями Альтмана і Таффлера полягають у різних базах знань, використаних при їх розробці (наприклад, моделі Таффлера і Тішоу базуються на даних про британські компанії), а також у кількості та змісті факторів, що враховуються під час аналізу.

Основним недоліком застосування цих моделей [16–21] в Україні є те, що вони здебільшого розроблені на основі результатів досліджень американських та західноєвропейських підприємств. Коефіцієнти вагомості не адаптовані до сучасних умов трансформації вітчизняної економіки й здебільшого не враховують специфіку діяльності українських підприємств, зокрема зазвичай не відображення необоротних активів за ринковою вартістю, поширені навмисні поділи підприємств на декілька менших чи десятки-тисячі ФОП з метою оптимізації оподаткування, значний рівень інфляції в країні, зокрема й в час десятилітньої війни тощо. Ці моделі хоч і мають низку обмежень, однак можуть використовуватися як додаткові інструменти паралельно з іншими методами оцінювання загрози банкрутства підприємств.

Однією з найвідоміших вітчизняних моделей, що використовується в Україні для розрахунку ймовірності банкрутства підприємства є модель А. Матвійчука [4]. Дискримінантна модель Матвійчука є досить ефективною, оскільки вона враховує особливості функціонування підприємств перехідного стану економіки. Однак модель може неадекватно враховувати особливості підприємств деяких галузей. Крім того, виділення лише двох класів для визначення фінансового стану підприємств може бути недостатнім для точної його оцінки [21].

Також серед вітчизняних моделей оцінки неплатоспроможності виділяється модель О. Терещенка як комплексна система оцінки фінансового стану підприємств [4]. Основними перевагами даної моделі є наступні: модель проста у використанні та розроблена на основі вітчизняних статистичних даних; проблема критичних значень показників вирішується шляхом застосування різноманітних модифікацій базової моделі до підприємств різних видів діяльності та враховує галузеві особливості підприємств. Однак методика не є досконалою і має недоліки, зокрема, від-

сутня детальна градація фінансової стійкості (лише задовільний та незадовільний фінансовий стан); через широкий діапазон невизначеності для дослідження фінансової стійкості підприємства необхідний додатковий аналіз.

Також корисним для аналізу загрози банкрутства підприємств можуть бути інструменти бенчмаркінгу, SWOT-аналізу, ABC-аналізу та інших методів фінансового менеджменту.

Бенчмаркінг — це аналіз конкурентів у пошуках найкращих ринкових пропозицій, які підприємство може впровадити у свої процеси [22]. Бенчмаркінг є дуже поширеним методом серед маркетингових досліджень конкурентного середовища, однак він застосовується не тільки при дослідженнях зовнішнього середовища, тобто при порівнянні з основними конкурентами (бенчмаркінг конкурентів), але і при аналізі ефективності власних підрозділів компанії в ході аудиту внутрішнього середовища.

Спіраючись саме на бенчмаркінг змогли утримати свої позиції на ринку такі відомі компанії, як Apple і Rank Xerox. На цей метод орієнтуються Hewlett Packard, Dupont, Motorola, Unilever та ін. [23]. Перевагами такого підходу є підвищення конкурентоспроможності підприємства, зниження його витрат і поліпшення якості продукції. Недоліком є його складність, доволі значні витрати часу та ресурсів на його здійснення. Бенчмаркінг допомагає порівнювати фінансові показники компанії з показниками аналогічних підприємств у тому ж секторі. Порівняння може розкрити області, де підприємство відстає від конкурентів, що може вказувати на його потенційні проблеми з конкурентоспроможністю та прибутковістю. Тобто чим більше відставання від конкурентів, тим більшою є загроза банкрутства підприємства. Крім того, якщо під час бенчмаркінгу виявлено, що продукція, роботи чи послуги підприємства поступаються в більшості аспектів пропозиціям конкурентів, то це свідчить про великий ризик втрати частини ринку і подальшого банкрутства.

Для ефективного використання зовнішніх можливостей та протидії зовнішнім загрозам, а також для виявлення внутрішніх сильних та слабких сторін підприємства використовують спеціальні методи, з яких найбільш широке застосування одержав SWOT-аналіз. Метод SWOT-аналізу — це метод, який одночасно аналізує зовнішнє і внутрішнє середовища підприємства [24]. Основна ідея цього підходу полягає в тому, що загрози зовнішнього середовища можуть бути зменшені сильними

сторонами підприємства і, навпаки, підвищенні його слабкими сторонами. Аналогічно, можливості зовнішнього середовища можуть бути втрачені через слабкі сторони підприємства або ефективно використані завдяки його певним сильним сторонам. Таким чином, процес SWOT-аналізу попарно порівнює тенденції у зовнішньому та внутрішньому середовищі та визначає синергію між ними. При оцінці банкрутства SWOT-аналіз може допомогти визначити фактори, які можуть призвести до банкрутства та розробити стратегію для запобігання банкрутству. Наприклад, можна: зменшити кількість слабких сторін підприємства, зокрема, за рахунок реструктуризації боргів, модернізації обладнання; використати нові можливості, в тому числі за рахунок виходу на інші ринки збуту, розробки інноваційної продукції, впровадження високотехнологічних інновацій в процес її виробництва; нейтралізувати загрози за рахунок диверсифікації діяльності підприємства, хеджування ризиків, страхування. Під час використання SWOT-аналізу для оцінювання ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання, його перевагою є можливість дослідити спільний вплив загроз зовнішнього середовища і слабких сторін підприємства на перспективи його діяльності. Недоліками ж є як суб'єктивність результатів, так і складність здійснення, зокрема, через потребу аналізу великих обсягів інформації.

ABC-аналіз допомагає, зокрема, торговельним підприємствам визначити найважливіші товари та сегменти ринку з точки зору оптимізації продажів [25]. Мета ABC-аналізу – структурувати асортимент і визначити в ньому пріоритетні товари чи їх категорії для різних сегментів ринку. Оцінюючи загрозу банкрутства підприємства з використанням інструментів ABC-аналізу можна не тільки виявити існуючі на підприємстві загрози для ефективною діяльності підприємства, а й визначити за допомогою яких товарів або їх категорій можна збільшити товарообіг та прибуток, як оптимізувати складські запаси, як зменшити втрати від псування тощо. Перевага інструментів ABC-методу полягає в тому, що вони допомагають покращити контроль за транспортно-заготівельними і складськими витратами та вдосконалити ціноутворення, оскільки полегшують визначення того, які види товарів є найбільш рентабельними і користуються високим попитом, а які навпаки – призведуть до виникнення збитків. Недоліком цього методу є те, що він вима-

гає використання спеціалізованого програмного забезпечення, яке є доволі складним і дорогим.

В умовах ринкової економіки на діяльність будь-якого підприємства постійно впливають різні чинники та невизначеності, зокрема, такі як загострення ринкової конкуренції чи нестабільна політична або економічна ситуація. Це може призвести як до позитивних, так і до негативних змін, в тому числі, навіть до банкрутства. Збереження фінансової стабільності підприємств та мінімізація впливу фінансових ризиків є необхідними умовами виживання та розвитку сучасних підприємств. Тому є нагальна потреба у дослідженні чинників та аналізі причин негативних тенденцій і явищ у розвитку українських підприємств. Чинник – умова, рушійна сила будь-якого процесу, явища [26]. Науковці не мають однозначної думки щодо основних чинників, які найбільше впливають на фінансову стійкість підприємств. Одні з них вказують на сильну ринкову позицію фірми, економічні зв'язки з партнерами, високі стандарти виробничих процесів, використання інноваційних основних засобів і технологій, високу якість матеріальних ресурсів тощо. Інші вважають такими чинниками гнучкість системи управління підприємством і швидкість адаптації до змін зовнішнього середовища.

Важливо зазначити, що під час оцінювання загрози банкрутства підприємства потрібно враховувати як зовнішні, так і внутрішні аспекти діяльності суб'єктів господарювання. Зовнішній аспект фінансової стійкості забезпечується, зокрема, сприятливим державним регулюванням економіки, в якому підприємствам легше працювати і залишатися фінансово стійкими. Наприклад, можна навести прийняття законів, які сприяють розвитку бізнесу, забезпечення стабільності національної валюти, шляхом правильної політики і дій НБУ, а також оптимальної зовнішньоекономічної політики держави тощо. Внутрішній аспект фінансової стійкості залежить від стану і динаміки ресурсів підприємства, за допомогою яких воно може стабільно демонструвати високі фінансові результати та інші показники розвитку. Моніторинг впливу зовнішнього середовища на діяльність підприємства дає змогу визначити потенційні небезпеки для нього і своєчасно використати нові можливості, вчасно спрогнозувати появу ринкових загроз, які часто переростають у конкретні кризові ситуації, і розробити управлінські рішення для протидії цим загрозам.

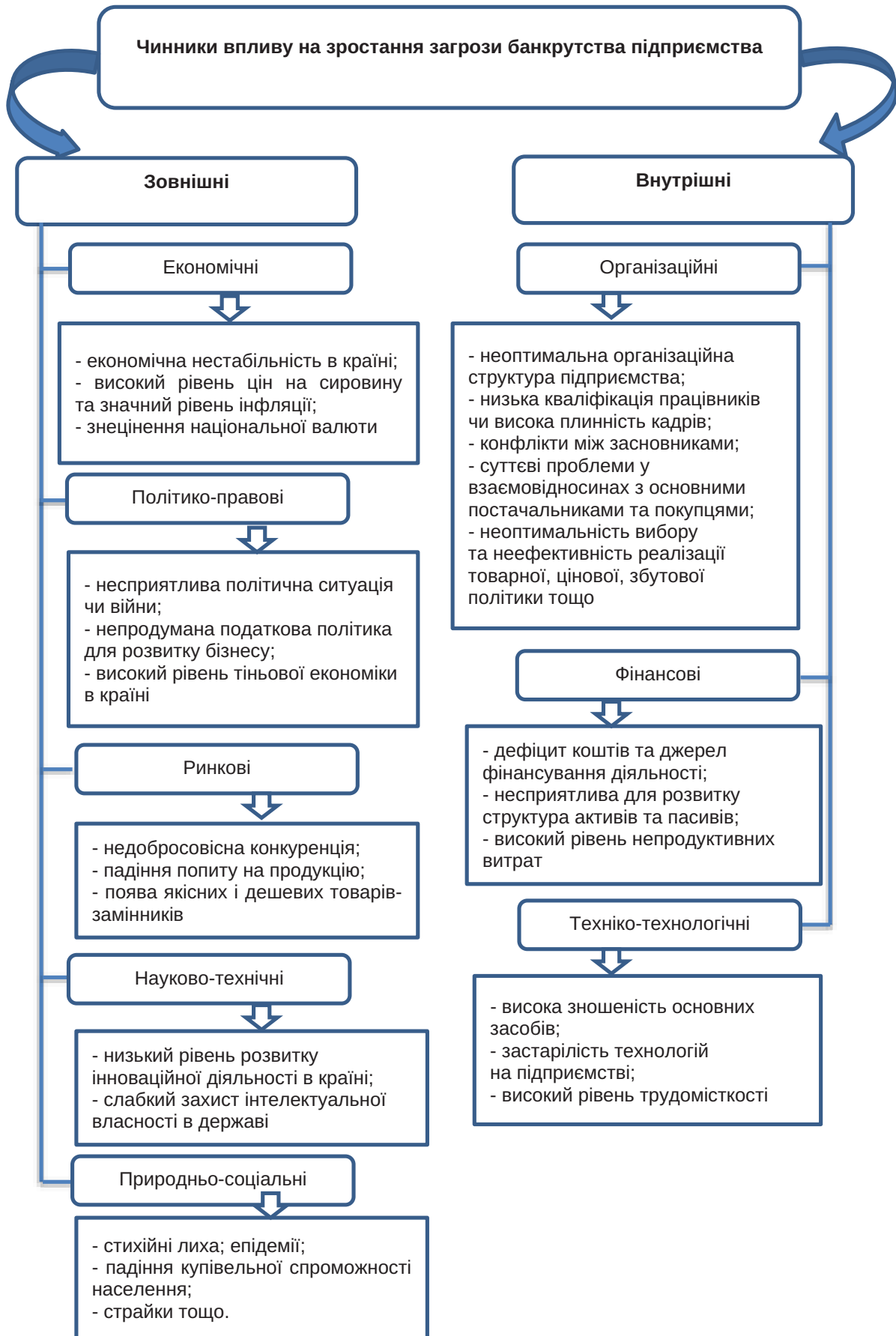

Рис. 2. Чинники, які впливають на зростання загрози банкрутства підприємства

Джерело: сформовано авторами

Потрібно також дослідити внутрішні чинники, які можуть вплинути на рівень загрози банкрутства підприємства, зокрема систему управління, потенціал і стратегію розвитку, конкурентоспроможність продукції, робіт, послуг тощо. Це пов'язано з тим, що ефективне використання внутрішніх ресурсів та резервів має значний вплив на загальні результати діяльності. Зрештою, саме внутрішнє середовище підприємства забезпечує синергію матеріальних та людських ресурсів, виробничих технологій та інноваційних розробок, які сукупно використовуються як ефективний засіб реагування на вплив загроз зовнішнього середовища. Звичайно, підприємства можуть безпосередньо контролювати лише внутрішні фактори, що впливають на фінансову стабільність. Саме тому, цьому набору факторів варто приділяти максимальну увагу, зокрема, забезпеченню оптимального співвідношення постійних і змінних витрат, ефективному управлінню активами, забезпеченню оптимальної структури капіталу, вибору стратегії і тактики управління фінансовими ресурсами та прибутком, а також забезпеченню виробництва конкурентоспроможної продукції.

На рис. 2 наведено основні зовнішні та внутрішні чинники, що можуть впливати на зростання загрози банкрутства підприємств. Серед зовнішніх факторів найбільш загрозливими для діяльності підприємства є війни, епідемії та економічна нестабільність у державі, а також не менш небезпечними залишаються нестабільність законодавства і політичні спекуляції в площині рішень для бізнесу та держави. А щодо внутрішніх факторів, то тут найбільш загрозливим для підприємства є недостача власних фінансових ресурсів, низький рівень кваліфікації персоналу, а також застарілість основних засобів і технологій. Фактори, які зокрема зазначені

на рис. 2, взаємодіючи між собою, формують комплексний стан бізнес-середовища, яке впливає на успішність та стійкість підприємства до екстернальних та інтернальних викликів.

Щоб підвищити ефективність бізнесу, недостатньо ретельно проаналізувати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на фінансову стабільність підприємства протягом тривалого періоду часу. Потрібно також обґрунтувати оптимальну стратегію управління ризиками, зробити точні прогнози з врахуванням нових загроз і тенденцій й ефективно реалізувати заплановані антикризові рішення.

Висновок. Таким чином, успішне управління підприємством вимагає уважного дослідження розглянутих вище чинників та адекватного їх врахування під час прийняття рішень оперативного, тактичного і стратегічного характеру. Підприємство повинно вчасно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та постійно вдосконалювати внутрішні процеси для забезпечення сталої та прибуткової діяльності. Важливо розуміти, що взаємодія між зовнішнім та внутрішнім середовищами створює складну комбінацію чинників, вплив якої може бути ключовим для майбутнього успіху або загрози банкрутства підприємства. Вибір методики чи окремих інструментів оцінювання загрози банкрутства підприємства має бути обґрунтований з урахуванням специфіки кожного ринку та бізнес-контексту, а також орієнтований на конкретні потреби підприємства. Не існує єдиної «найкращої» методики оцінки ймовірності банкрутства. Рекомендуємо використовувати комбінацію методів для отримання більш ґрунтовної оцінки ризику банкрутства суб'єкта підприємницької діяльності. Важливо зазначити, що жодна методика не може дати 100% достовірності прогнозування банкрутства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нескородєва І. І., Грачова О. О. Дослідження сутності класифікаційних аспектів банкрутства підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 41. С. 196–200. URL: <http://surl.li/rxubi> (дата звернення: 05.01.2024).
2. Капустін В. В. Банкрутство: генезис, сутність і поняття в умовах сьогодення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3. С. 165–168.
3. Сейсебаєва Н. Г., Топчанюк О. В. Методи аналізу і прогнозування банкрутства підприємств. *Молодий вчений*. 2016. № 11. С. 678–681. URL: <http://surl.li/rxiby> (дата звернення: 05.01.2024).
4. Чухраєва Н. М. Порівняльний аналіз ефективності дискримінантних моделей діагностування банкрутства українських підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. № 25. С. 28–32. URL: <http://surl.li/rxrq> (дата звернення: 05.01.2024).
5. Сич О. А., Калічак І. І. Дискримінантний аналіз і його застосування в прогнозуванні банкрутства підприємства. *Young Scientist*. 2017. № 2 (42). URL: <http://surl.li/rxrmp> (дата звернення: 05.01.2024).

6. Кодекс України з процедур банкрутства № 2597-VIII від 18.10.2018 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 05.01.2024).
7. Господарський процесуальний кодекс України 1798-XII від 06.11.1991 (зі змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179812?find=1&text=%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%80%D1%83%D1%82#w1_28 (дата звернення: 05.01.2024).
8. Рудика В. І., Великий Ю. М., Зьома О. Д. Економічна сутність поняття «банкрутство»: причини виникнення та наслідки на підприємстві. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. № 18. С. 127–133. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/18_2018_ukr/23.pdf (дата звернення: 05.01.2024).
9. Investopedia. Bankruptcy Explained: types and how it works. URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/bankruptcy.asp> (дата звернення: 20.01.2024).
10. Corporate Finance Institute. Bankruptcy. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/commercial-lending/what-is-bankruptcy/> (дата звернення: 20.01.2024).
11. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bankruptcy> (дата звернення: 20.01.2024).
12. Жукевич С. М., Кудлаєва Н. В. Діагностика фінансового стану в системі управління підприємством. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2009. № 1 (4Е). С. 234–246. URL: <http://surl.li/rxrvs>
13. Бриндзя З., Багрій О. Методи діагностики банкрутства як основа фінансової стабільності вітчизняного підприємства. *Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. м. Тернопіль, 2013. С. 11–13. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/60814429.pdf> (дата звернення: 06.01.2024).
14. Троць І. В. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства. *Проблеми та перспективи розвитку економічної науки та освіти в умовах Європейської інтеграції*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Варшава (Польща), 24–27 жовтня 2012 р., Варшава, 2012. С. 91–95. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/materialikonferentsij/trots_0046.pdf (дата звернення: 06.01.2024).
15. Набатова Ю. О., Чорненко О. С. Шляхи та напрямки поліпшення фінансової діяльності суб'єкта господарювання. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/78.pdf (дата звернення: 06.01.2024).
16. Бачкір І. Г. Проблема діагностики банкрутства підприємств: аналіз існуючих підходів і методів оцінки. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/206.pdf (дата звернення: 05.01.2024).
17. Ліснічук О. А., Виноградова Є. В. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. №33. С. 111–116. URL: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2018/33-2018/17.pdf> (дата звернення: 05.01.2024).
18. Янковець Т. М., Чернюк Ю. В. Порівняння сучасних моделей діагностики ймовірності банкрутства підприємства: закордонний та вітчизняний досвід. *Економічна наука*. 2016. № 20. С. 58–62. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2016/14.pdf (дата звернення: 07.01.2024).
19. Financial Glossary. Fulmer H Factor. URL: https://ycharts.com/glossary/terms/fulmer_h_score (дата звернення: 10.01.2024).
20. Железняк В. Ю. Сучасні моделі оцінки ймовірності банкрутства підприємств. *Культура народів Причорномор'я*. 2008. № 151. С. 19–22. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/114992/04-Zheleznyak.pdf?sequence=1> (дата звернення: 10.01.2024).
21. Бегун С. І., Штинь А. М. Прогнозування фінансової неспроможності підприємства на основі моделей дискримінантного аналізу. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 19. С. 558–564. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/92.pdf (дата звернення: 10.01.2024).
22. Курбацька Л. М., Кадирус І. Г. Бенчмаркінг, як інструмент аналізу конкурентоспроможності підприємства. 2017. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/279/1/3%20Kurbatska%20-Kadyrus.pdf> (дата звернення: 08.01.2024).
23. Добрянська Н. А., Попович О. М. Суть та значення методу бенчмаркінгу відносно оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Агросвіт*. 2016. С. 3–6. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/11_2016/2.pdf (дата звернення: 08.01.2024).
24. Гуменюк О. Г. Використання SWOT-аналізу як основного інструменту стратегічного управління. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №16. С. 281–285. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/61.pdf> (дата звернення: 08.01.2024).
25. Pricer 24. Що таке ABC-аналіз, як і для чого його проводити в категорійному менеджменті. URL: <https://pricer24.com/uk/blog/shho-take-abs-analiz-yak-i-dlya-chogo-jogo-provoditi-v-kategorijnomu-menedzhmenti/> (дата звернення: 08.01.2024).

26. Морозов С. М., Шкарапута Л. М. Словник іншомовних слів. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.

REFERENCES:

1. Neskorodieva I. I., Hrachova O. O. (2013) Doslidzhennia sutnosti klasyfikatsiinykh aspektiv bankrutstva pidpriemstva [Study of the essence of the classification aspects of the bankruptcy of the enterprise]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 41, pp. 196–200. Available at: <http://surl.li/rxubi> (accessed January 5, 2024).
2. Kapustin V. V. (2013) Bankrutstvo: henezys, sutnist i poniattia v umovakh sohodennia [Bankruptcy: genesis, essence and concept in today's conditions]. *Porivnialno-analitychne parvo*, vol. 3, pp. 165–168. (in Ukrainian)
3. Seisebaieva N. H., Topchaniuk O. V. (2016) Metody analizu i prohnozuvannia bankrutstva pidpriemstv [Methods of analyzing and forecasting bankruptcy of enterprises]. *Molodyi vchenyi*, vol. 11, pp. 678–681. Available at: <http://surl.li/rxuby> (accessed January 5, 2024).
4. Chukhraieva N. M. (2017) Porivnialnyi analiz efektyvnosti dyskrymantnykh modelei diahnostuvannia bankrutstva ukrainskykh pidpriemstv [Comparative analysis of the effectiveness of discriminating models of diagnosing bankruptcy of Ukrainian enterprises]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, vol. 25, ch. 2, pp. 28–32. Available at: <http://surl.li/rxrq> (accessed January 5, 2024).
5. Sych O. A., Kalichak I. I. (2017) Dyskrymantnyi analiz i yoho zastosuvannia v prohnozuvanni bankrutstva pidpriemstva [Discriminant analysis and its application in forecasting the bankruptcy of an enterprise]. *Young Scientist*, vol. 2 (42). Available at: <http://surl.li/rxmp> (accessed January 5, 2024).
6. Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures № 2597-VIII of October 18, 2018 (with amendments and additions). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (accessed January 5, 2024).
7. Economic Procedure Code of Ukraine 1798-XII dated November 6, 1991 (with amendments and additions). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179812?find=1&text=%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%80%D1%83%D1%82#w1_28 (accessed January 5, 2024).
8. Rudyka V. I., Velykyi Yu. M., Zoma O. D. (2018) Ekonomichna sutnist poniattia «bankrutstvo»: prychny vynyknennia ta naslidky na pidpriemstvi [The economic essence of the concept of «bankruptcy»: causes, and consequences for the enterprise]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*, vol. 18, pp. 127–133. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/18_2018_ukr/23.pdf (accessed January 5, 2024).
9. Investopedia. Bankruptcy Explained: types and how it works. Available at: <https://www.investopedia.com/terms/b/bankruptcy.asp>. (accessed January 20, 2024).
10. Corporate Finance Institute. Bankruptcy. Available at: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/commercial-lending/what-is-bankruptcy/>. (accessed January 20, 2024).
11. Cambridge Dictionary. Available at: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bankruptcy>. (accessed January 20, 2024).
12. Zhukevych S. M., Kudlaieva N. V. (2009) Diahnostyka finansovoho stanu v systemi upravlinnia pidpriemstvom [Diagnostics of the financial state in the enterprise management system]. *Visnyk Donbaskoi derzhavnoi mashynobudivnoi akademii*, vol. 1 (4E), pp. 234–246. Available at: <http://surl.li/rxrvs> (accessed January 15, 2024).
13. Bryndzia Z., Bahrii O. (2013) Metody diahnostyky bankrutstva yak osnova finansovoi stabilnosti vitchyznianoho pidpriemstva [Methods of diagnosing bankruptcy as a basis for the financial stability of a domestic enterprise]: materialy III mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Teoretychni ta prykladni aspekty rozvytku ekonomiky», m. Ternopil, pp. 11–13. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/60814429.pdf> (accessed January 6, 2024).
14. Trots I. V. (2012) Diahnostyka ymovirnosti bankrutstva pidpriemstva [Diagnosis of the probability of bankruptcy of the enterprise]. *Problemy ta perspektyvy rozvytku ekonomichnoi nauky ta osvity v umovakh Yevropeiskoi intehtatsii: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf., Polshcha, m. Varshava*, pp. 91–95. Available at: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/materialikonferentsij/trots_0046.pdf (accessed January 6, 2024).
15. Nabatova Yu. O., Chornenko O. S. (2018) Shliakhy ta napriamky polipshennia finansovoi diialnosti subiekta hospodariuvannia [Ways and directions of improving the financial activity of the business entity]. *Efektyvna ekonomika*, vol. 11. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/78.pdf (accessed January 6, 2024).
16. Bachkir I. H. (2020) Problema diahnostyky bankrutstva pidpriemstv: analiz isnuichykh pidkhodiv i metodiv otsinky [The problem of diagnosing bankruptcy of enterprises: analysis of existing approaches and assessment methods]. *Efektyvna ekonomika*, vol. 7. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/206.pdf (accessed January 5, 2024).
17. Lisnichuk O. A., Vynogradova Ye. V. (2018) Modeli rozrakhunku ymovirnosti bankrutstva yak metod otsinky finansovoho potentsialu pidpriemstva [Models for calculating the probability of bankruptcy as a method of assess-

ing the financial potential of an enterprise]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, vol. 33, pp. 111–116. Available at: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2018/33-2018/17.pdf> (accessed January 6, 2024).

18. Yankovets T. M., Cherniuk Yu. V. (2016) Porivniannia suchasnykh modelei diahnostryky ymovirnosti bankrutstva pidpriemstva: zakordonnyi ta vitchyzniani dosvid [Comparison of modern models of diagnosing the probability of bankruptcy of an enterprise: foreign and domestic experience]. *Ekonomichna nauka*, vol. 20, pp. 58–62. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2016/14.pdf (accessed January 7, 2024).

19. Financial Glossary. Fulmer H Factor. Available at: https://ycharts.com/glossary/terms/fulmer_h_score (accessed January 10, 2024).

20. Zhelezniak V. Yu. (2008) Suchasni modeli otsinky ymovirnosti bankrutstva pidpriemstv [Modern models of assessing the probability of bankruptcy of enterprises]. *Kultura narodiv Prychornomoria*, vol. 151, pp. 19–22. Available at: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/114992/04-Zheleznyak.pdf?sequence=1> (accessed January 10, 2024).

21. Behun S. I., Shtyn A. M. (2018) Prohnozuvannia finansovoi nespromozhnosti pidpriemstva na osnovi modelei dyskryminantnoho analizu [Prediction of financial insolvency of the enterprise based on discriminant analysis models]. *Infrastruktura rynku*, vol. 19, pp. 558–564. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/92.pdf (accessed January 10, 2024).

22. Kurbatska L. M., Kadyrus I. H. (2017) Benchmarkinh, yak instrument analizu konkurentospromozhnosti pidpriemstva [Benchmarking as a tool for analyzing the company's competitiveness]. Available at: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/279/1/3%20Kurbatska%20-Kadyrus.pdf> (accessed January 8, 2024).

23. Dobrianska N. A., Popovych O. M. (2016) Sut ta znachennia metodu benchmarkinhu vidnosno otsinky konkurentospromozhnosti pidpriemstva [The essence and significance of the benchmarking method in relation to the assessment of the competitiveness of the enterprise]. *Ahrosvit*, pp. 3–6. Available at: http://www.agrosvit.info/pdf/11_2016/2.pdf (accessed January 8, 2024).

24. Humeniuk O. H. (2017) Vykorystannia SWOT-analizu yak osnovnoho instrumentu stratehichnoho upravlinnia [Use of SWOT analysis as the main tool of strategic management]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 16, pp. 281–285. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/61.pdf> (accessed January 8, 2024).

25. Pricer 24. Shcho take ABS-analiz, yak i dlia choho yoho provodyty v katehoriinomu menedzhmenti [What is ABS-analysis, how and why to conduct it in category management]. Available at: <https://pricer24.com/uk/blog/shho-take-abs-analiz-yak-i-dlya-chogo-jogo-provoditi-v-kategorijnomu-menedzhmenti/> (accessed January 8, 2024).

26. Morozov S. M., Shkaraputa L. M. (2000) Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]. Kyiv: Naukova dumka, p. 662. (in Ukrainian)